

ประโยค ป.ธ. ๙

แต่งไทยเป็นมคธ

123

สอบ วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๐๑

บุพเพทกปัญญานั่น คือความที่บุคคลเป็นผู้มีบุญได้บำเพ็ญแล้วในปางก่อน
 คุณเขื่อนย้อมบั้นบุคคลให้เป็นผู้พิเศษกว่ากันโดยคุณานุภาพ บุญนั้นคือคุณชราทอนเกินเกินแล้ว
 ชำระใจให้บริสุทธิ์สะอาด บุญนั้นย่อมต้องมี อโลภะ อโทสะ อโมหะ เป็นสมุฏฐาน ชื่อนี้
 เป็นการทวนกระแสโลกประวัติกายที่สัตว์โลกจะพึงบำเพ็ญ เพราะกระแสของโลกย่อมเป็นไป
 แรงกล้า บุคคลผู้อันความโลภเข้าครอบงำก็จะกระทำทุจริตได้นานาประการ เพื่อให้ได้ผลที่
 ตนประสงค์ บุคคลผู้อันโทสะเข้าครอบงำ มีจิตคิดประทุษร้ายริษยาผู้อื่น ย่อมจะประกอบกิจ
 อันไม่เป็นธรรม บุคคลผู้อันโมหะเข้าครอบงำ ย่อมเห็นแก่ตนเป็นประมาณ ไม่วิจารณ์
 โดยรอบคอบเพื่อเล็งเห็นประโยชน์ส่วนใหญ่อันไพศาล หรือเห็นผิดคิดเป็นชอบแล้วไม่อาจ
 ดอนตนจากความผิดนั้น บุคคลเช่นนั้น ชื่อว่าถูกกระแสของโลกพัดพาให้ลอยไป ไม่สามารถ
 จะกั้นตนไว้ในบุญได้ ถือเป็นผู้มีจิตตั้งอยู่ในธรรมอันเป็นสมุฏฐานของบุญ คือ อโลภะ
 ธรรมที่เป็นข้าศึกแก่ความโลภ คือ สันโทษ ความอินทึ รู้จักเพียงพอในพัสดุและสถานะ
 ของตนที่เป็นไปโดยธรรม โดยสุจริต และจากะความมีจิตอาวรี เอื้อเพื่อแผ่แผ่แผ่แผ่แผ่
 ประโยชน์เพื่อผู้อื่น อโทสะ ธรรมที่เป็นข้าศึกแก่โทสะ คือ เมตตาปรารถนาความสุขเพื่อ
 ผู้อื่น กรุณาจิตสงสารเพื่อจะเปลื้องทุกข์ของผู้อื่น และมุทิตา พลอยชื่นบานในความเจริญ
 ของผู้อื่น ไม่คิดริษยา อโมหะ ธรรมที่เป็นข้าศึกแก่ความหลง คือ ใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผล
 โดยอุบายที่ชอบ ไม่ถือตนหรือโลกเป็นใหญ่ แต่ถือธรรมเป็นประมาณจึงสามารถกั้นตนไว้
 ในบุญได้ ชื่อนี้แม้เป็นการทวนกระแสโลกประวัติกายที่สัตว์โลกจะพึงบำเพ็ญ ถึงเช่นนั้น
 ก็ยังไม่เป็นอันพ้นวิสัยของผู้ประกอบด้วยปรีชา เล็งเห็นผลแล้วยอมเสียสละออกตนกระทำ
 สมเด็จพระบรมศาสดาประทานพระบรมพุทโธวาทเพื่อให้อุคสาหะบำเพ็ญบุญโดยอเนกบรรยาย
 จักถวายวิสัยนาพอเป็นนันทันนัย ข้อหนึ่งว่า ผู้มีปัญญาควรบำเพ็ญบุญนิธิ อันจะกติกตาม

ตนไปเกิด บุญนิตินี้อาจอำนวยผลที่ต้องประสงค์ทั้งปวงให้สำเร็จแก่เทวดาและมนุษย์
ทั้งหลาย ๖ อีกข้อหนึ่งว่า คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ขอท่านทั้งหลายบำเพ็ญกุศลเถิด กุศลนี้
สามารถจะบำเพ็ญได้ หากไม่เราก็จะไม่ชักชวนท่านทั้งหลาย เพราะกุศลเป็นกรรมที่สามารถ
จะบำเพ็ญได้แท้ เราจึงได้กล่าวชักชวนท่าน อีกประการหนึ่ง ถ้ากุศลที่บำเพ็ญแล้ว จะเป็น
ไปเพื่อไม่เป็นประโยชน์และเป็นไปเพื่อทุกข์แล้ว เราก็จะไม่กล่าวชวนท่านเหมือนกัน นี้
เพราะเหตุกุศลที่บำเพ็ญแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุข เราจึงกล่าวชวนท่าน
ดังนี้ ๖ บุญที่บุคคลบำเพ็ญแล้วในปุระชาคีย่อมสามารถเพิ่มพูนวิบากชั้นในภพปัจจุบันให้
ไพบุล บุญที่บุคคลเพิ่มพูนในภพปัจจุบันอันเป็นส่วนอดีต ย่อมส่งเสริมฐานะของบุคคลให้
ไพบุลยิ่งขึ้นไป ๖

สมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารเจ้า ทรงอบรมพระกุศลสมภารมาในปางก่อน
อันพระกุศลสมภารนั้นส่งเสริมให้เสด็จดำรงในสถานะพิเศษกว่าสามัญชน ด้วยพระชาติสมบัติ
อิทธิสมบัติ โภกสมบัติ และพระญาณสมบัติ เมื่อได้มาทรงอาศัยศึกษาตามตา ความทรงใคร่
ในการศึกษาที่เป็นพระนิสสัยอยู่ในบัดนี้ ก็ย่อมจะเจริญทวียิ่งขึ้นไป ที่จะเป็นเหตุให้ทรง
สามารถยังพระราชกรณียกิจนั้น ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปโดยสะดวก ปราศจากอุปัทวเหตุและ
อุปสรรคข้อขัดขวางเป็นทางที่จะได้ทรงบำเพ็ญพระกุศลสมภาร ให้สำเร็จประโยชน์แก่ชาติ
และพระศาสนาให้ไพบุลต่อไป ๖

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.